

DELAVSKA PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Neprilagojena pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročila na upravo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.000

Jože Gostinčar:

Sadovi kapitalizma

Kapitalizem se čimdalje bolj razgaja in kaže svojo od neomejene požrešnosti spačeno podobo, pred katero postaja strah celo pristaše te pošasti. Ako se ozremo nekoliko po svetu, opazimo takoj, da raste množica brezposelnih. Ta množica bi zelo rada delala, toda dela in seveda tudi kruha ni. Opažamo pa zopet lahko, da ravno v tistih deželah, kjer je brezposelnost največja, rastejo bogati zlati zakladi in da se preseljujejo iz enega skrališča v drugega.

Kapitalisti, ki igrajo navadno tudi v javnosti velike vloge, prikrivajo svoje zaklade zlata in drugih prenosljivih vrednot, kakor da bi bile pokradene, prigoljufane ali pa naropane.

V Ameriki ustavljajo podjetja, propadajo banke, ladje pa prenašajo ameriško zlato menda po vsem svetu. Ameriško delovno ljudstvo pa mori brezposelnost in z njo združena lakota. **Sad kapitalizma.**

Nemška težka industrija je započela delo za uničevanje nemške valute, ker špekulira na veliko pomnožitev papirnatega denarja, da bi s tem prevladala na rane nemškega ljudstva svoje dolgove, katere je napravila najbrže pri svojih bogatih lastnikih. **Sad kapitalizma.**

Do sedaj najmočnejša industrijska država v Evropi, v čije finance nihče ni upal niti domiti, je ukinila zlato valuto, ki je bila silen ponos Angležev. Ministrski predsednik Mac Donald, bivši predsednik delavske stranke, se je zvezal z liberalnimi in konservativnimi kapitalisti, ustanovil z njihovo pomočjo nekako »narodno«, ali bolje rečeno, kapitalistično vlado, da kolikor mogoče reši kapitalistične žepe, četudi na škodo brezposelnih. Stranka ga je sicer izključila, toda brezposelnim, ki so žrtve kapitalizma, so se pa le znižale podpore. Tako nam je tudi Anglija zgled kapitalistične brezobzirnosti in škodljivosti za ljudstvo.

Da so pa skrihli angleški kapitalisti svoje zaloge in kam, to je ljudstvu seveda prikrilo. Povzročili so pa brezposelnost, ukinjenje zlate valute in znižanje brezposelnih podpor. — **Sad kapitalizma!**

Kaj se pa godi v drugih deželah v pogledu gospodarstva kapitalistov? Prav isto kot v navedenih. Sicer je pa to skrivnost ekspresnih in brzih vlakov, ki križajo po zemeljski obli. Eno pa je, kar lahko vidi vsak, kdor hoče:

Kapitalizem je brezdomovinski, ker odteguje v času potrebe državam, ki ga

varujejo, svojo pomoč in ker zaradi samega sebe skriva in prikriva premoženje, ustvarja brezposelnost in dviga obresti v višine, ki jih ne more zmogovati splošno gospodarstvo ljudstva.

Vse to pa samo zato, da spravi v varno zavetje svoj plen, ki so mu ga nanosili delavci, sedaj brezposelni.

Ali je upravičen podjetnik, ki si je nabral milijone in milijone premoženja, zapreti svoje podjetje in vreči delavce na cesto brez vsega? Kapitalizem je brezsrčen, ker mihi tistim, ki so s svojim delom nakopičili kapitalistom zlate gore, ne da v njihovi nesreči počenega groša.

Kapitalistična špekulacija in brezsrčnost nima mej. Sedaj, ko so vsi veliki kapitalisti po večini pospravili na varno svoje zaloge, so začeli misliti na zvišanje obrestne mere, da bi privabili tuj kapital. Mislijo pa na svojo.

Delovno ljudstvo, ki gara po tovarnah, delavnicah, na polju, v rudnikih in gozdovih, pisarnah in povsod drugod, bo že povrnilo, kar se je pri skrivni operaciji izgubilo.

Zvišanje obresti bi namreč na vse življenjske potrebe in na delo imelo le slabe posledice, ki so: **Vedno večje obuboževanje delovnega ljudstva, nezadovoljstvo, nevera v Boga in poštenje.**

Jasno je pa tudi, da se na ta način na celi črti dela za komunizem. Komunisti se morajo za svoj porast zahvaliti samo kapitalizmu, ki je najuspešnejši agitator komunizma. **Sadovi kapitalizma.**

Ali je sploh kaka pomoč proti kapitalistični povodnji?

Da, je pomoč, in sicer gotova pomoč!

Kapitalizem je sad brezverstva, zato je potrebno, da se tako zvani krščanski narodi vrnejo nazaj iz kapitalističnega v krščansko praktično življenje, ki ni nič drugega kot krščanski socializem.

Zato pa ne zadostujejo le kršč. socialna načela v katekizmu in evangelijih, temveč morajo priti tudi kristjani, katerim ne bo denar vse, ljubezen do bližnjega pa prazna fraza.

Kadar bo resnično uveljavljena Kristusova zapoved: **Ljubi Boga nad vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe, mora izginiti vsak kapitalizem in vsaka ošabnost.**

Leon XIII. je dal pred štiridesetimi leti tozadevna navodila dobro vedoč, da je rešitev socialnega vprašanja odločno katoliška zadeva. Toda ogromna večina katolikov je še vedno kapitalističnih nazorov.

Zakaj?

Henderson -- MacDonald

V zadnji »Delavski Pravici« smo na kratko omenili volivni rezultat angleških volitev. Ugotovili smo, da je delavska stranka zelo nazadovala, izgubila je 227 mandatov. Na videz je to nepojmljiv poraz. Če pa primerjamo število glasov, ki jih je dobila pri prejšnjih volitvah, s številom glasov pri zadnjih volitvah, bomo dobili boljše sliko. Na podlagi te primerjave je izgubila 20 odstotkov. Pri zadnjih volitvah je dobila namreč 6 milijonov 400.000, pri prejšnjih pa 8.500.000 glasov.

Cloveško življenje je prav za prav neprestana borba. Tako tudi družabno življenje. Včasih raste, včasih pada. Če so razmere v redu, mora prav za prav mlado življenje vedno rasti. Delavska stranka v Angliji je mlada stranka. Pri njej ne sme biti še nobenih znakov staranja in pešanja. Če je zmogala pri predzadnjih volitvah, je to čisto nekaj naravnega. Mladostna sila ustvarja rast.

Zadnji padeč torej ni utemeljen v nazadovanju življenjske sile stranke. Vzrok, odnosno vzroki so drugje.

Svoječasno smo že omenili, da je za ljudske in delavske stranke zelo nevarno, če so na vladi ali pa, če so soodgovorne za vlado, pa nimajo jamstva, da bodo mogle udeležiti svoja načela. Angleška delavska stranka ni imela tega jamstva. Imela je sicer relativno, ne pa absolutne večine. Zaradi tega je morala stalno sklepati dogovore — kompromise. Največ z liberalno stranko.

Anglija pa je obiskovana prav od istih nesreč in stisk kakor druge države — težava v gospodarstvu, ki se najbolj odraža v brezposelnosti. Angleški kapitalistični krogi so to dobro vedeli. Vedeli so tudi, da ne bo mogla delavska stranka doseči nikakih pozitivnih uspehov. To pa radi tega, ker bo morala zidati v državnem vodstvu in v gospodarstvu na starih temeljih, to je na ka-

pitalističnih temeljih. Torej nič novega. Učinki seveda niso izostali — beda, brezposelnost je stalno naraščala, z njo odgovornost napram ljudstvu. Velekapitalu to še ni bilo dovolj. Njegov cilj je bil, da mora delavstvo stranko streti. Zaenkrat je bila sicer v sponah. Toda kdo ve, koliko časa bi mogel držati velekapitalistični svet pod svojim vplivom to silo? Bolje je, da je zdrobljena.

Leta 1924, ko je bila stranka prvič na vladi, se je kapitalizem poslužil boljše viškega strahu, da je zrušil delavsko vlado. Falzificiral je Zinovjevo pismo. Zavedal se je, da bi taka intriga sedaj več ne držala. Zato je posegel po učinkovitejšem sredstvu. Organiziral je zavraten napad na lastno valuto. Funt je moral pasti. S tem padcem so nastopile težave za vzdržanje proračunskega ravnotežja. Da se to ravnotežje ohrani, morajo zmanjšati izdatke. To je stara parola kapitalistov. Ne zmanjšati njihove dobičke, ampak dohodke proletarcev, ki že itak težko živijo. Velebankirji so dobro vedeli, da ne bo mogla iti delavska stranka v to smer. Torej bo morala odstopiti. In tudi je.

Nekaj pa je bilo najbrž tudi proti pričakovanju velekapitala samega. Da bo šel preko stranke same njen dotakratni voditelj Mac Donald. Ko je sklenila delavska stranka, da izstopi iz vlade, je izdala reakcija poziv za ustanovitev »narodne« vlade. Mac Donald je padel z nekaterimi prijatelji v to mrežo, kljub temu da je sklenilo vodstvo stranke, da ne gre v tako vlado. Neglede, da je Mac Donaldov značaj prišel s tem v zelo čudno luč, je bilo za delavsko stranko samoudepolno, da je prišla v najkritičnejšem trenutku ob svoje dotakratne voditelje. Stranka je šla torej v najtežji volivni boj, kar jih je bilo, razbita, neenotna. Zato je morala biti tepena.

Tepena je bila pa tudi radi volivnega reda samega. Angleški volivni red ne sloni namreč na principu strank, ampak na principu posameznih volivnih okrajev. Zaradi tega postane volitev v gotovih pogledih nekaka igra v loteriji. Zaradi tega se je zgodilo, da je potreboval delavski kandidat okoli 130.000 glasov, da je bil izvoljen, konservativni pa okoli 21.000 glasov. Sicer so pa to stanje za-

krivili deloma laburisti sami. Bili so dovolj časa na vladi in bi mogli v zvezi z liberalci izpremeniti ta nazadnjaški volivni red. Niso ga. Mogoče so menili, da bodo imeli stalno relativno večino. Vsaka neiskrenost v načelih se maščuje. Tako se je tudi nad delavsko stranko.

Ta proces ima pa tudi dobro stran. Načelnik delavske stranke je postal bivši zunanji minister Henderson. O njem trdijo, da je dosleden in iskren delavec. Da je v resnici, je dokazal s svojim nastopom tik pred volitvami. Izjavil je namreč, da ni mogoče rešiti gospodarske krize, ako se ne vpelje socialistično, to je smotrno gospodarstvo. V danih razmerah je bila ta izjava naravnost junška, obenem pa odkrita. S tem je hotel zbrati okoli sebe ves proletarijat. Toda ne proletarijata, ki naj bi se boril za neokrnjene brezposelne podpore, za osemurnik ali pa za še krajši delovni čas v industriji, ampak proletarijat, ki naj bi se boril za novo ureditev družbe in gospodarstva. To geslo je odobrilo nad šest milijonov proletarcev. Po našem mnenju je to najvišja pridobitev iz zadnjih angleških volitev, ne le za angleški, ampak za svetovni proletarijat.

Mi delavci se moramo namreč zavedati, da ni boj proti kapitalizmu zadeva le te ali one delavske organizacije, ampak da je to zadeva vsega proletarijata. Delavstvo se mora tudi vzgojevati v tem duhu. Dejstva, da se je del angleškega proletarijata izjavil za konservativce, to je za najbolj nazadnjaško stranko v Angliji, za stranko velekapitala in velebankirjev, torej proti samemu sebi, nas ne sme motiti. Ti delavci so tudi žrtve kapitala: grožnje, beda, strah za kruh. Vse to more vplivati na delavstvo. Toda za Hendersonov program se je izjavilo šest milijonov štiristo tisoč delavcev. Za tem programom stoji močna armada, ki je trdna in disciplinirana. Radi tega se ni treba delavstvu vznemirjati, ker so politizirani laburisti v opozicijo, nasprotno, veseliti se mora. Za delavstvo je namreč največjega pomena, da vlada jasno stoji. Največja nevarnost za njega je, če ga vodijo ljudje brez načel, ljudje s kompromisi, ki okužijo tudi maso samo. To je dragocen nauk za nas delavce iz zadnjih angleških volitev.

Ali je bil ves trud zaman?

Naši stari veterani se prav dobro še spominjajo, s kakim veseljem in navdušenjem so sodelovali vedno, kadar je padla kaka nova misel in jo je bilo treba udeležiti. Vedno so bili delavci prvi, kadar je bilo treba truda in požrtvovalnosti. Lahko rečemo, da bi brez delavstva težko zgradili toliko združnih organizacij in toliko prosvetnih žarišč po deželi. Niso vpraševali za nagrade, ne za dobiček, kjer ni bilo njihovo življenje navezano na zaslužek, niti za plačilo ne, ker so sodelovali in gradili v svojem prostem času. Šlo se jim je samo za dobro stvar. In dandanes? Povsod sodelujejo pri raznih prireditvah prosvetnih društev, toda še vedno požrtvovalno in zgolj za dobro stvar. Veliko večerov je prečutih po že itak naporni dnevni službi.

Toda gospodarsko življenje je šlo svojo pot. Kapitalizem se je razbohotil že sedaj skoraj do viška in delavstvo stoji v težkem položaju. Nikjer nobene zaščite, nobene moralne opore. V svojem težkem gospodarskem položaju je osamljeno. Ne le, da komaj živi s svojimi malimi dohodki in tako rekoč delavske družine stradajo sakdanjega kruha, ako je oče še zaposlen. Kaj pa, če nima niti zaslužka? Teden za tednom se ustavlja obrati, odpuščajo se delavci in sicer tako brezobzirno, da nihče ne

vpraša, kako se bodo preživeli. Zgleda, kakor da so delavci tu radi industrije in ne industrija za to, da daje zaslužek delavcem. In delavstvo vse to misli in premišluje...

Neštetokrat je že »Delavska Pravica« pisala, da je edina rešitev delavstva v strokovni organizaciji. Na vseh sestankih se je poudarjala ta misel. Nihče je ni zanikal, toda nihče tudi ne priskoči na pomoč, da bi se ta misel udeležila, da bi postala meso. In zakaj ne? Zato, ker pomeni močna delavska strokovna organizacija tako močan faktor v človeški družbi, da bi se pod njegovim pritiskom in sicer legalnim putem, moralo marsikaj spremeniti. Ta korektura družabnega reda pa bi bila v korist le delavstvu in v škodo tistim, ki imajo dobiček od tega, da se delavstvu slabo godi. V času, ko je kapitalistični razred močno organiziran, je popolnoma razumljivo, da se razmere same od sebe ne bodo nikdar spremenile v korist ubogega neorganiziranega nemaniča delavca. Treba bo silnega truda in požrtvovalnosti in predvsem samozvesti, preden bo delavstvo zgradilo tako močno strokovno organizacijo, ki bo žela sado.

Potrebno pa je nujno najprej, da delavstvo samo spozna veliko važnost svojih strokovnih organizacij. Ko bo to spo-

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Viničarji

Iz centrale. Kdor se je preselil izven kraja svojega dosedanjega bivališča, naj nam blagovoli sporočiti svoj novi naslov, da ne bo potem pritožb radi tega, ker ne dobiva »Delavske Pravice«. — Nekateri člani še niso plačali prve članarine za novi posmrtninski sklad, čeprav smo jim dostavili položnice. Nekateri še niti pristopili niso v posmrtninski sklad. Da ne bo kdo trpel škode po lastni krivdi s tem, da ne bi dobil posmrtninske podpore, pozivamo vsakega, da brž odpošlje članarino. Od dne 1. novembra 1931 naprej se posmrtnine ne izplačujejo iz fonda podpornega sklada, ampak iz novega posmrtninskega sklada. Kdor pa ni tukaj član, seveda ne more nič dobiti. Odborniki in zaupniki, poučite o tem člane. — Načelstvo.

Sv. Trojica v Halozah. Dne 15. novembra t. l. ob 8 se vrši ustanovni občni zbor »Strokovne skupine viničarjev«. Zopet ena skupina več! Zivela proletarska zavest! Zivel naš krščansko socialistični strokovni pokret!

Sv. Miklavž pri Ormožu. V nedeljo 29. novembra t. l. po rani sv. maši se vrši v dvorani sestanek članov. Odbor skupine je sklenil prirediti »Miklavžev večer« in primerno obdarovati otroke revnih članov. — Viničarji na posestvih križanskega reda že 13 tednov niso dobili svoje zaslužene plače. Ko je ena izmed viničark prosila g. p. dr. Dostala, da naj vendar enkrat izplača zasluženi denar in mu je predložila obupen položaj, ki je nastal za viničarje radi tega, je ta osorno zavrnil viničarko in dejal, da do novega leta še sploh nič ne plača. »Delavcem zaslužek odtrgovati in zadrževati« je vnebovpijoči greh. Samo komu naj to velja. Ali le v to lažbo in uteho prizadetih delavcev in viničarjev, ali pa v ravnanje vsakega, ki hoče veljati količkaj za katoličana. Strokovna zveza viničarjev bo tukaj spet morala za križniške viničarje storiti svoje urgence. Pa bomo spet beljševiki, čeprav gre za najprimativnejše človeške pravice, priznane delavcu ne le po državnih, ampak celo po božjih zakonih. — V Kajžarju ima viničarijo ljutomerski mesar g. Vaupotič, katerega gnojšče

se nahaja tik ob veliki javni poti. Na to gnojšče pripelje iz Ljutomerja večkrat po cel voz kosti, ki so namenjene za gnojilo vinograde. Razkrajajoče kosti povzročajo, neznan smrad za mimoidoče in tiste, ki stanujejo v okolici. Opozarjamo g. Vaupotiča, naj si tozadevno »mrhovišče« celih kupov kosti napravi na drugem mestu, sicer bomo primorani na to opozoriti merodajne oblasti. Taka nesnaga in smrad ne spada ob občinsko cesto in javno pot. Kar ne bi bilo dovoljeno v Ljutomeru, ne more biti dovoljeno tudi v Kajžarju, čeprav bi tam smrdelo le bolj gospodi in meščanom, tukaj pa nam revnim viničarjem.

Brebrovnik. Pri selitvi se pripeti malokje, da bi viničar mirnim potom zapustil svojo službo. Vedno ga gospodar pritiska s kakšno stvarjo, čeprav nepravilno. Morda zato, da si takega gospodarja pač vsak viničar lažje v spominu ohrani. Zoper tov. Podgorelca Jožeta je bila od strani gospodarja vložena pritožba na viničarsko komisijo in zoper tov. Fekonjo Janeza tudi. Prvi bi po mnenju gospodarja ne smel vzeti »koruzinje«, drugi pa bi moral pustiti toliko sena, kolikor je našel pri selitvi. Oba sta se sklicevala na neke določbe viničarskega reda, katerih sploh ni. Viničarski red § 17. določa, da sme viničar ob selitvi vzeti le toliko sena, slame in drv, kolikor je pripeljal s seboj. Pravilno pojmovano se koruzinja ne imenuje slama, ampak povsod »koruzinja«. Samoumevno je tudi to, da kar viničar na svoji deputatni zemlji pridelal, je izrecno njegova last. Potemtakem bi še naj dajali takim gospodarjem izluščene koruzne storže nazaj in še morda otrobe od moke? In kaj še?... Po zakonu tudi ni zabranjeno, da tak viničar, ki se namerava izseliti, bi ne smel krmiti živine do svojega odhoda, celo s senom, ki ga je morda moral zastoj kositi in spravljati. To so samo nepotrebne kaprice nekaterih vinogradnikov. Predsednik viničarske komisije v Brebrovniku se je obrnil v teh vprašanjih za nasvet k »Strokovni zvezi viničarjev«, katere je odgovorila, kakor je to gori o teh stvareh navedeno. Gospoda vinogradnika sta svoje zahte-

ve umaknila, ker bi pri razpravi gotovo prepadla.

Ljutomer. Ker je gospodar branil vzeti viničarju pri odselitvi slamo, ki je zrastle na njemu pripadajoči deputatni zemlji, se je ta obrnil za nasvet k enemu tujakšnjih odvetnikov, ki je strokovnjak ravno v viničarskih zadevah. Če je gospodar dal viničarju seme in če je njivo viničarju zastoj zoral, tedaj pripada slama gospodarju. Ako pa je bilo seme kakršnegakoli žita viničarjeva last in če je viničar njivo oral, ali kopanje kopal na svoje stroške, tedaj je slama njegova (viničarjeva) last. Važno je to objaviti, ker se ravno v tem pojavljajo vedna nesoglasja in pa tudi zato, ker taka izpoved jurista-veščaka potrjuje stališče S. Z. V., da kar zraste viničarju na »povu«, to je vse, od vrha do korenine, viničarjevo. Vsak viničar mora za svojo zemljo odslužiti, kar se prakticira v nizkem denarnem plačilu. § 17. viničarskega reda ne določa, da bi viničar pri odselitvi ne smel poleg sena vzeti tudi slamo. Pravilno pa se smatra le tista slama kot nedotakljiva, katero bi slučajno vinogradnik kje kupil za krmo živine pri viničarji. Radi vednih vprašanj, kako tolmačiti take stvari pravilno, naj velja vsem ta dopis.

Gor. Radgona. Pri viničarski komisiji dne 5. novembra v Policah med Avstrijem g. Rezakom in viničarjem tov. Topolovcem ni prišlo do sporazuma. Pravica je brezpogojno na strani viničarja. Zahtevek in plača viničarja znašata okoli 3000 Din. Tov. Topolovec vložil težbo pri sodišču. Na burni komisiji je viničarja izvrstno zastopal tajnik tov. P. Rozman, vinogradnika pa njegov oskrbnik g. Husjak iz Gor. Radgone. Oba zastopnika viničarske krvi...

Kovinarji

Jesenice. Med vodstvom Kranjske industrijske družbe in delavskimi strokovnimi organizacijami je bila dne 3. t. m. podpisana kolektivna delovna pogodba, ki ureja nekatere odnose med vodstvom podjetja in delavstvom. Pogodba bazira na akordnih postavkah. Za obrate na Javorniku se bo sklepala posebna pogodba, ki bo tej priključena.

KLEPARJI.

Ljubljana. V nedeljo, dne 15. nov. 1931 bo »običajni mesečni sestanek naše skupine ob 9 dopoldne v Rokodelskem domu, Komenškega ulica. — Tovariši! V interesu našega dela je, da nobenega ne manjka. Naj bodo sestanki izraz naše volje in moči. Pripeljte s seboj vse svoje tovariše. — Odbor.

Papirničarji

Goričane. Kot že znano, so združene papirnice odredile s 26. sept. ustavitv papirnega obrata v tovarni Goričane. S tem je izgubilo nad 80 delavcev in delavk zaslužek in do malega tudi eksistenco. V današnjih gospodarskih razmerah se ni čuditi, da ustavljajo obrate in zapirajo tovarne. Tudi se ni čuditi, da kapitalisti z vso hladnostjo mečejo delodajalci obstoječo gospodarsko stisko bolj kot so v to prisiljeni. Delavstvo sicer nima točnega vpogleda v dejanski gospodarski položaj posameznih obratov, vendar more iz svojih opazovanj sklepati, da delodajalci čestokrat pretiravajo obstoječo krizo, ker zasledujejo s tem gotove namene. Zastoj ni bilo danes, kakor tudi kedaj prej, iskati samo enega delodajalca, ki bi stremel za tem, da bi s svojim podjetjem koristil splošnemu blagostanju, ker vsi od prvega do zadnjega vidijo le svoje kapitalistične interese.

Nam papirničarjem se vedno bolj vsiljuje mnenje, da tudi naši delodajalci hodijo po tej poti. Kakor znano, tovarne dostikrat ne morejo zadostiti vsem naročilom. Če bi se pa izdeloval nekoliko boljši papir, kar seveda zavisi od družbe same, pa bi za naše papirnice ne bilo nobene krize. To pa, žal, našim delodajalcem ne gre in ne gre v glavo. Oni kupujejo slab les, ker je cenejši, papir pa hočejo prodati za najboljšega. Naše papirnice izgubljajo radi tega domač trg in odpirajo pot inozemskemu papirju. Po svoji lastni krivdi so deloma v resnici prisiljene omejiti produkcijo, deloma pa hočejo z odpadstvom delavstva prisiliti merodajno oblast, da z zaščitno carino zabrani uvoz inozemskega papirja. Delavstvo mora na vsak način služiti kapitalističnim interesom in to, če je v delu ali če ga delodajalec vrže na cesto.

Pa še nekaj ne moremo zamolčati. Pri redukcijah delavstva se družba prav nič ne ozira na socialno šibkejšo delavstvo, čeprav družba pri vsaki priliki to prav rada poudarja. Pri vsakokratnih redukcijah je družba pokazala, da ji je ljubše tisto delavstvo, katerih življenjska eksistenca ne zavisi od zaslužka od tovarne. Zakaj to, ni treba še posebej poudarjati. Tudi med zadnje reduciranimi delavci in delavkami so socialno najšibkejši, poleg tega družinski očetje, ki so deset, dvajset, trideset in več let delali v tovarni. Šele po vsestranskem prizadevanju organizacije in vsemogočih prošnjah posameznih so delodajalci nekaj teh sprejeli nazaj v delo.

Te redukcije delavstva pa imajo še drugo ozadje. Dogaja se, da nalagajo delavstvu, ki je ostalo še v delu, prekomerne storitve. Temu je krivo seveda obratno vodstvo, ki morda iz osebnih interesov gleda na to, da se s čim manjšim številom delavstva doseže ista storitev. Priganjaška sredstva so čisto enostavna: Če nočeš, boš pa šel.

Potem pa še nekaj. Kakor vemo, poseduje družba milijonske vrednosti samo v nepremičninah. Ima tudi velike vsote rezervnih kapitalov. Vse to ogromno premoženje je pridobljeno z žulji delavstva. Predvsem tiste-ga delavstva, ki mora sedaj po 30- in še več letni zaposlitvi na cesto, in to pred pragom zime. To vsekakor ni prav, kar mora tudi družba sama priznati. Če so redukcije v resnici neizbežne, potem bi morala biti družba vsaj toliko na mestu, da bi svojim dolgoletnim delavcem dala vsaj začasno pokojnino, kakor je to dala odpuščenim v obratu Vevče. Delavstvo, ki je vse svoje moči žrtvovalo delu v tovarni, od česar mu ni ostalo drugega kot izmučeno telo, ne more sedaj živo v zemljo. — Reducirani papirničarji.

Revmatiki

kateri uporabljajo za pomirjenje bolečin Fellerjev Elzafluid, Vam lahko povedo, kako so zadovoljni s tem domačim sredstvom in kozmetikom, ki se je obneslo skozi 35 let. Po pošti 9 poskusnih ali 6 dvojnih ali 2 veliki specialni steklenici 62 Din brez daljnih stroškov pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elzatrč 349 (Savska banja).

znalo, bo radevolje sodelovalo, se žrtvovalo in tudi sebi odtrgalo marsikaj nepotrebne, samo da čim prej zgradi močno trdnjavo, iz katere se bo lahko postavilo v bran vsem sovražnim napadom moderne kapitalistične družbe. Predvsem je naloga nas samih, ki smo že organizirani, da misel strokovne organizacije neprestano širimo med še neorganiziranimi. Kjerkoli dobimo tovariša, ki še ni organiziran, ga skušajmo prepričati in sicer tako, da bo potrebo sam čutil, da bo smatral za svoje življenjsko vprašanje strokovno organizacijo, potem se nam bo radevolje sam pridružil in bo tudi vseskozi zvest tovariš.

Opravičeno pa je tudi delavstvo, da potrka za pomoč tam, kjer je ono svoj čas nudilo vso pomoč. Ne gre, da se postavijo ob stran in morda v tem silnem boju igrajo celo dvolično vlogo. Znano nam je, da je marsikdo že potrkalo delavstvo za pomoč, toda različni ugovori in izogibanja ne morejo in ne smejo držati. Gre za delavsko življenje, za njegovo družinski obstanek, celo za njegovo

človeško osebnost, ki jo brezobzirni kapitalizem v celoti negira. Kje naj delavstvo uveljavi svoje zahteve, ako ne potem svoje strokovne organizacije. Kje naj brani svojo osebnost, ako ne s svojo organizirano močjo, ki je izraz njegovega hotenja in volje. Kdor hoče delavstvu pomagati pri teh njegovih najbolj važnih vprašanjih, ta bo podpiral v prvi vrsti njegovo strokovno organizacijo.

Čas je velik in zahteva tudi od nas veliko. Vsaka brezbriznost in malomarnost se bo in se že nad nami bridko maščuje. Delajmo, kolikor zahteva od nas čas, zahtevajmo pa tudi od tistih, ki so včasih rabili naše moči, da dajo to, kar smo jim mi dali. Naš trud v preteklosti, kakor tudi v sedanjosti in bodočnosti ne sme biti zaman! Vsak je sebi najbližji. To vidimo pri vseh drugih stanovih. Uresničujmo to misel tudi mi! Najprej je močna delavska strokovna organizacija, ki nas štiti pri naših najbolj važnih vprašanjih, potem šele pride skupnost v najširšem pomenu!

Bata

(Dalje.)

Samostojnost delavnic.

Bata je uvedel leta 1924 samostojnost delavnic. Pri tem je zasledoval več ciljev.

Ko je prehajalo njegovo podjetje iz obrtnega v industrijski obrat, je opazoval, da ne izkazuje delavstvo tistih lastnosti, kakršne je imelo n. pr. v delavnici njegovega očeta. Izprevidel je, da je kvarno, če bo imel delavec le interes na svoji plači, pri tem pa ne bo nikake duševne zveze s podjetjem samim. Studiral je, na kakšen način bi poživil pri delavstvu zanimanje za podjetje kot tako, da bi dvignil njihovo podjetnost, njihovo iznajdljivost itd. Z eno besedo, hotel je imeti v delavstvu svoje sodelavce.

Radi tega je vpeljal samostojnost delavnic. Vsaka delavnica in vse naprave — celo dobrodelne — predstavljajo enoto zase. Imajo lastno knjigovodstvo, kakor celotno podjetje, tedenske obračune. Na ta način je uspešna kontrola nad samim seboj. V vsaki delavnici so nabite fiksne cene za delavstvo delavnice. Poleg teh plač je delavstvo tudi soudeleženo na dobičku. Dobitek pa je mogoče dvigniti le s tem, da delavstvo ali dvigne storitev v svoji delavnici ali pa da zmanjša produkcijske stro-

ške. Vodstvo namreč že takoj od početka določi, koliko mora producirati vsaka delavnica in s kakšnimi stroški. Na dobiček, ki je dosežen na tak način, daje posebne procenete.

Celo podjetje je razdeljeno na 250 samostojnih oddelkov. Vsak oddelok razpolaga z lastnimi sredstvi. Zato pa mora vsak oddelok kupiti blago od sosednjega oddelka, delavnica od delavnice, ki je odvisna od svoje predhodnice. N. pr. tovarna za kopita kupi les od žage, skladišče dobi istotako takoj plačano blago od delavnice, ki ga vzame. Vsaka delavnica, odnosno oddelok ima svojega voditelja. Ta dobi oddano blago plačano, tudi dobiček gre v korist delavnice. Zato pa padajo v breme delavnice tudi vsi manjši stroški: luč, kurjava, manjše reparature. V breme delavnice gre tudi, če je blago slabo izdelano, če je zaostanek v delu, če mora podjetje radi tega odpovedati nabavljeno blago itd.

Odgovornost za take razmere ne nosi vse delavstvo, ampak le voditelji, mojstri in delavci, ki so udeleženi na dobičku. Vsi ti morajo vložiti tudi posebno kavicijo. To plačajo bodisi iz dobička, bodisi iz tedenskega zaslužka s tem, da dobi delavstvo izplačan le del plače. Kavicije kakor tudi nedvigljen dobiček obrestuje Bata z 10%.

Ta ureditev delavnic ni nikak socialen poizkus, ampak obratno — tehnič-

ni ukrepi, kljub temu pa nosijo ti ukrepi tudi pečat psihološke uvidenosti. Delavcu je dvignil čut odgovornosti potom želje po višjem zaslužku. Potom premijskega sistema je Bata dvignil zdravo tekmovanje delavstva za kvalitativno in kvantitativno izvršitev blaga, izobrazil je delavstvo, ki je sorazmerno enako z ozirom na izvežbanost in storitev. S takim sistemom se je pa Bata tudi zavaroval proti velikemu riziku — s tem, da je dovolil gotov popust na vsak par čevljev, se je znebil vseh splošnih stroškov, — pa tudi proti morebitni izgubi ali pa proti pomanjkljivi izdelavi blaga.

Na tuje...

Nekega lepega oktobrovega dne je v rudniku zašumelo. Vsak je hitel s podvojeno naglico na delo v črno temo. Eden drugega so se izogibali, kakor da je nekaj udarilo med nje. Redukcije — odpovedi — brezposelnosti. Zmanjkalo je naročil in tri sto rudarjev bo odpuščenih. Vsaj tako se je trdovratno širila govorica.

Vsak peti bo na vrsti. Ali bom jaz ali bo moj tovariš? Strah jim je stiskal srce. Ko je šla prva izmena na delo, še ni bilo ničesar. Na povratku pa je bil na črni uradni deski nabit nov list. Od nečesa neznanega jim je nemirno utripalo srce. Večina je nadaljevala pot pro-

ti izhodu, toda gnani od neke neznane sile so se vračali k deski, da vendar vidijo, kaj jim sporoča rudniška uprava. Kako, da more en list, nabit na desko, imeti tako moč, da se ga boji toliko stotin rudarjev.

Na okrožnici je bilo napisano: »Radi pomanjkanja naročil je primorano obratno vodstvo, da odpusti 300 rudarjev. Vsi spodaj navedeni naj vzamejo na znanje, da so s 15. t. m. odpuščeni.« Sledila so imena delavcev in podpis obratnega ravnatelja. Ščasoma je pri deski postala gneča in prerivanje. Vsak je hotel videti, ali je tudi on na listi. Mrke kletvice so se čule.

Prostor se je praznil, rudarji so odhajali. Ne, še eden prihaja, gotovo se je kje pri delu zakasnil. Težko in neodločno je nameril svoj korak k deski za objave: »Ali sem morda tudi jaz med njimi? Jaz, Jurjevčev Tine, oče štirih otrok. Pa peti je na poti. Bog, pa vendar to ne bo res!« Begajoče je z očmi preletel prve vrstice. Med zadnjimi je na grozo bral tudi svoje ime. »Bog! Ali je to mogoče? Kaj naj počnem?« Opo-tekajoč se je ta večer vračal Tine z dela, kdor ga je videl, je mislil, danes si ga je pa gotovo malo preveč privoščil. Sicer Tine ni pil. To so bili zelo redki časi, da si ga je Tine privoščil kozarec, kajti skrb za družino mu to ni dopuščala.

Strt in uničen se je znašel v svojem družinskem krogu. Ves trud žene in

temi: Postanek in bistvo kapitalizma. — Tovarš! Po dolgem času smo našli svoj dom, kjer bomo lahko mirno in vztrajno delovali. Naj ne bo nikogar, ki bi ta večer ostal doma. Pokažite, da kršč. soc. zavest res živi v nas. Pridite vsi in pripeljte še prijatelje s seboj! Vhod v naše prostore je iz Sodne ulice in prostori so v III. nadstropju, desno.

Doma in po svetu

Podpisan je nov obrtni zakon. Za naše kraje prinaša več novosti. Določila novega zakona bomo podrobno obravnavali v prihodnjih številkah.

Izšel je zakon o zmanjšanju osebnih doklad častnikom.

Z naredbo je ukinjen vrhovni zakonodajni svet.

Za upravitelja izpraznjene goriške škotije je bil imenovan ravnatelj italijanskega semenišča v Kopru Sirotti. — Iz nekaterih strani se poroča, da je nadškof Sedej podal ostavko na pritisk Vatikana in da je bil ta odstop med drugim pogoj za nedavni novi sporazum med Vatikanom in fašisti.

Gospodarske težave so že za nami, tako je govoril dr. Kumanudi, minister za trgovino in industrijo v Belgradu. Tudi državne finance so docela uravnovečene. Ob tej priliki je dr. Kumanudi tudi izjavil, da bodo dobile banovine večjo samoupravo.

Nemška vlada izdaja nove zasilne naredbe, da ohrani državo pred polomom. — Z vstopom fašistov v vlado bržkone ne bo nič, ker se je proti njim ostro izjavil centrum in kancler Brüning sam. — Napoveduje se katastrofa v težki industriji. Kriza je že nastopila v koncernu znanega Dyssena. — Računajo, da bo pozimi število brezposelnih naraslo na 6 in pol milijona. Vsak teden se zviša število za 100.000 in še več.

Nemčija in Francija sta se začeli po vrnitvi francoskega ministrskega predsednika Lavala iz Amerike silno hitro pogajati za novo ureditev plačevanja

Krekova mladina

Zalog-Kašelj. Tukajšnja družina uprizori v nedeljo 15. nov. ob 4 pop. v dvorani g. Cirila Požarja prvo predstavo v jesenski sezoni, in sicer socijalno dramo v 3. dej. »Dva bregovca«. Nastopi tudi tamburaški zbor. Ker je drama res socijalna, zato vabi odbor k obilni udeležbi.

reparacij. Nemci izjavljajo, da jih v sedanjem obsegu ne bodo več zmogli. Francozi zahtevajo, da stopi po poteku moratorija zopet v veljavo Youngov načrt. Amerikanci zaenkrat prepuščajo Francozom, da v skladu z ameriški in francoski interesi sanirajo evropski kapitalizem; da se Francozom to ne bo posrečilo, bo zopet posegla vmes Amerika.

Nova angleška vlada je sestavljena tako, da imajo v njej konservativci 11 ministrov, Macdonald 4, liberalci pa 5.

Vstajo na Korziki francoskem otoku, ki pa ima skoroda izključno italijansko prebivalstvo, so zaneli fašisti.

Litvinov, ruski zunanji minister potuje iz Angore v Pariz. Tam bo skušal skleniti že dolgo napovedano trgovinsko pogodbo s Francijo. Kot kaže, tudi sovjetski Rusiji zmanjkuje zlata, in boje se, da bo morala v prvih mesecih 1932 odpušči inozemska plačila; da se to prepreči, naj bi dala Francija sovjetom posojilo.

Za predsednika Španije kandidira odstopivši ministrski predsednik Zamorra. — V mnogih krajih so izbruhnile nove stavke.

V Mandžuriji gre vojna med Japonci in Kitajci naprej. Japonci zasedajo deželo bolj in bolj; sedaj so se obrnili proti severnemu ruskemu delu. Pridobili so zase nekega kitajskega generala in zanimali upor v pristanišču Tsientsin. Poročajo, da stoji za Japonsko Francija in da so sila dramatični nastopi med diplomati pri Društvu narodov gola komedija.

Križnik Filip:

Delavec naj postane solastnik podjetja

Sirni svet zajema vsak dan večja gospodarska kriza, ki povzroča veliko skrb kapitalu in državam. Evropske velesile se pritožujejo, da ni odjemalca, vse male po svetovni vojni nastale države pa tarnajo v pomanjkanju denarja. Vse povsod vedno večja brezposelnost. Vsa ta kriza je pa nastala prav radi tega, ker ni konzumenta. Da ga ni, je vzrok v pomanjkanju denarnih sredstev. Če je cena blaga še tako nizka, ga vendar radi manjkajočega denarja ni moči nabaviti. S tem pa ni rečeno, da človeštvo blaga ne potrebuje. Pa še kako! Današnje gospodarstvo torej postaja mrtvo, v njem ni več one gibčnosti, kot nekdanj. Postaja pa mrtvo zato, ker nima več žive zveze s človeštvom. Svetovna kapitalistična

družba se trudi le za povečanje zasebnega kapitala, delavski razred pa viti v tem to okolnost, da dela in proizvaja le za to, da drugi sad njegovega dela uživajo in dostikrat brezplodno uničujejo.

Uporaba svetovne produkcije zaostaja le radi tega, ker ni kapital pravilno razdeljen. Delavec in kmet sta producenta, pa kljub temu nimata denarja. Ako pa bi bila res prava lastnika dobrin, ki sta jih sama ustvarila, bi bila konzumenta drug drugemu in imela bi oba lepšo možnost življenja.

Vsak zemljan rabi zase le gotov del, vse odvisno bo ob smrti vsakega ostalo na tem svetu. Zakaj torej tako kopičenje zlata nekaterih? Ali ni bolje, pametno in pravično, da živimo vsi kot ljudje in

otrok, kakor tudi najmlajšega, ki je jokal v zibelki, ga ni zdrnilo. Tiho je ždel pri mizi in tisoč misli mu je rojilo po glavi. Toda niti ena, ki bi bila odrešljiva. Po dolgem naporu se je ženi vendar posrečilo, da je dobila iz njega nekaj besed: »Redukcije so pri rudniku, tri sto nas je postavljenih na ceste, med njimi tudi jaz. Še sedem dni, pa sem brez zaslužka. Kaj potem?« Vsa družina je udarila v jok, še mali v zibelki je bil bolj glasen, kakor bi tudi on doumel vso tragiko, ki jo bo tudi on sam, mali črviček, deležen radi očetovega odpusta pri rudniku.

Pred dnevi, ko so se pojavili ti glasovi pri rudniku, so se nekateri menili, da gredo v Francijo, ako bodo odpuščeni. Tam je dovolj dela in tudi zaslužek ni slab. Pridruživ se jim. Otroci morajo dobiti kruha, obleke. Tudi ta, ki pride! Še belega dne ni zagledal, pa je že obsojen na bedo in pomanjkanje.

Pripravljaj se je transport, ki naj bi v nekaj dneh odpotoval v Francijo v rudokope. Plačilni pogoji ugodni, delo ni pretežno, tako jim je povedal potnik, ki jih je nabiral za neko večjo premožkopno družbo. Med njimi je bil tudi Jurjevčev Tine.

Odhajali so. Srepi in mrki pogledi so pričali, da jih sila razmer — da zaslužijo kruha sebi in družinam — žene v širni svet. »Za nas ni več kruha doma, tujina ga bo morala dati. Ali ga bo kaj

več? Ali bo boljši? Ali se vrnemo še kdaj k svojim dragim? Ali nas bo morala krila tuja zemlja, kakor je to usoda rudarja? Te in še nebroj misli je rojilo po glavi novim izseljencem. Tine je bil tudi med njimi. Zena z malim v naročju, za njo pa Jožek, Jerica in Ivanček. V pridruženem joku so podajali očetu svoje nežne ročice. Bil je prizor, ki je moral vsakega ganiti do srca. Še drugim se je lesketala solza sočutja v očeh. Ubogi imajo s svojimi sovrstniki sočutje, le oni ga nimajo, ki sedijo za zelenimi mizami. Njim je to pač vse eno. Da bi zato okrnili svoj dobiček, znižali dividende. Kaj še! To so gospodarski interesi podjetja, ki zahtevajo redukcije. Kdo je reduciran, je potem popolnoma vseeno. Za podjetje je delavec samo suha številka. Da, tako je danes, v času, ko je stroj našel svojo zmagoslavno pot.

Izza ovinka je prisopihal vlak. Počasi, kakor bi slutil, da bo odpeljal dragocene moči in jih dal tujini, da bo ona v bodoče iz njih kovala dobiček. Kratek živžig je prerezal ozračje. Težka kola so se premaknila, vlak odhaja proti svojemu cilju, v Ljubljano in potem dalje, dalje neznano kam. Beli robci so se dvignili v zadnji pozdrav. Med njimi je Tine videl solze na obrazih svojih malih, ki so se lesketale v solncu liki biseri. Klonil je glavo, da uide objokanim očem svojih malih, žene in onega, ki ga žena še skriva pod srcem.

kot bratje? Tudi ves egoizem po premoženju bode z uro smrti končan. Vsi zakladi tega sveta so le nekaj ur življenja pomembni in današnja kapitalistična družba še tega ne privoščiti splošnosti človeštva, ker ji ne dopušča uzakonjeni materialistični egoizem. Zato to nenaravno razmerje, da kapitalist lenari in uživa, kar je last dela drugega in ki je v potu svojega obraza pridobil to bogastvo.

Ravno radi tega strada delo in z njim delavec, ki mora na stara leta, ko je izčrpal vse svoje sile v delu, stradati in se preživljati s prosjačenjem. Odkod ta pravica?

Naša delavska zahteva mora biti in je, da vladajoči krogi uvidijo potrebo, da zgrade postavodajo iz stališča in vidika splošnega blaga. Le na ta način je mogoče pripomoči do zmage pravičnosti, ki jo človeška družba nujno potrebuje. Ni za-

OUZD v oktobru 1931

Odkar se je pojavilo na denarnem trgu pomanjkanje gotovine, je opaziti rapidno napredovanje gospodarske krize. Število zavarovanih delavcev je bilo manjše nego istega datuma lanskega leta:

Dne 20. septembra za 4255 delavcev. Dne 25. septembra za 5094 delavcev. Dne 30. septembra za 5538 delavcev. Dne 5. oktobra za 5827 delavcev. Dne 10. oktobra za 6218 delavcev. Dne 15. oktobra za 6821 delavcev. Dne 20. oktobra za 7586 delavcev. Dne 25. oktobra za 7611 delavcev. Dne 30. oktobra za 8849 delavcev.

Tudi za poostretev gospodarske krize je značilno, da se mnogo bolj odpuščajo moški delavci nego ženske. Na eno odpuščeno žensko odpade že 5 odpuščenih delavcev mesto nekdanjih štirih.

Kršč.-strokovno gibanje v Dalmaciji

Dne 27. oktobra se je vršil občni zbor JSS v Splitu. Tajniško poročilo je podalo sliko organizacije. Prinašamo nekatere podatke:

Zveza služkinj v Splitu more pokazati največ dela in uspehov. Članarina znaša 3 Din, podpora pa 5 Din dnevno in prenočišče. Posredovalnica dela posreduje brezplačno in je ekspozitura javne borze dela. Pripravlja se zgraditev služkinjskega doma. V štirih letih je bilo 680 služkinj, ki so dobile delo po posredovanju posredovalnice in ki so tudi javile organizaciji svojo zaposlitev. Prenosišče ima zaenkrat le 5 postelj, v kratkem pa se bo s sodelovanjem in pomočjo občine znatno povečalo. V razširjenem domu bodo prenočišča in šola za strokovno izobrazbo.

Organizacija privatnih nameštencev stalno raste. — Skupina kamnoseških delavcev na otoku Braču ima velike nasprotnike v delodajalcih. Po posredovanju se je uredil delovni čas.

Poleg naštetih so številneje organizi-

dosti, da ščitijo države svojo zemljo pred sovražnikom, naloga državnika je, da ščitijo narod tudi pred izkoriščanjem kapitalizma, ki je v gotovih okoliščinah veliko večji sovražnik. Zakaj razne pobune, vstaje, revolucije? Zato ker ni delavni narod zadovoljen s sedanjo ureditvijo družbe. Ni zadosti, da je zadovoljstvo le med nekaj odstotki človeštva, ker so le kaplje v morju. Potrebno je, da je zadovoljstvo med vsemi. Star pregovor pravi, da odloča večina in danes je ravno nasprotno. Odloča le velika manjšina kapitalističnih močotcev. Prav v tem je razkroj duhovne obnove gospodarstva.

Ko je »Delavska Pravica« objavila prvič moj članek o tej temi, sem prejel od nekega podjetnika pismo, ki pravi, da je boljše, da s tem preneham, češ da ni delavstvo za ta problem še dozorelo. Pa prihodnjič kaj več o tem pismu.

Zdravstvene razmere članstva so bile v oktobru nekoliko boljše nego lani. Odstotek bolnikov (vštevši porodnice) je padel za 0.17% na 2.19%. Posebno je padel odstotek ženskih bolnikov.

Povprečna dnevna zavarovana meza, ki odgovarja približno povprečnemu dnevni delavskemu zaslužku, je padla za 0.58 Din t. j. za 2%. Faktično znižanje delavskih plač je pa še večje, ker podjetniki vedno pravičnejše prijavljajo delavstvo v zavarovanje.

Celokupna dnevna zavarovana meza je padla za 240.985 Din 60 par. Dohodki OUZD (bolniški prispevki) so se radi tega znižali dnevno skoraj za 15.000 dinarjev ali mesečno skoraj za 400.000 dinarjev. Gospodarska kriza povzroča tudi socialnemu zavarovanju vedno večje težave in skrbi.

rani še tobačni delavci. S tajništvom JSS pa so v zvezi kamnoseki ter solarji iz več krajev.

JSS je sodeloval pri raznih anketah, ima zastopnike v sodišču delavskega zavarovanja, delavski zbornici ter borzi dela.

V zvezo strokovnega gibanja spada tudi mesečnik »Socijalna revija«, ki izhaja v Šibeniku.

Popravljen narava.

Človeški duh obvladava tudi to, kar narava pokvari. Posebno velja to za nedostatke človeške kože in las, ki se daj odstraniti z dobrimi sredstvi, kot so: Fellerjeva Elza-pomada za zaščito kože in Fellerjeva Elza-pomada za rast las. (2 lončka brez daljnih stroškov 40 Din), ter Fellerjeva Elza-mila lepote in zdravlja (5 kosov 52 Din franko). Naroča se pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elzatrž 349 (Savska ban.).

Ljubljana—Jesenice. Kratek postanek. Pregled potnih listov. prtljage. Komaj je bilo to dovršeno, je že sopihal vlak proti Karavanškemu predoru. »Pozdravljena ti zemlja domača. Ali se vrnemo še kdaj v tvoje naročje?«

Tine je s svojimi tovariši nastopil delo v velikem premožkopniku. Samo eno je razumel, kakor vsi ostali, da bo treba delati, težko delati! Delo je bilo v resnici naporno in težko.

Vsak teden je pisal ženi, vsak mesec ji poslal nekaj denarja. Ni tožil, tiho je trpel in prenašal vse, karkoli je prišlo. Saj to ni bil več človek, ampak živ stroj, ki je samo mehanično delal in izvrševal mu dana naročila.

Nekega dne se je zgodilo nekaj strašnega. Dvajset rudarjev je zasulo in vsi napor, da bi jih rešili, so bili zastoj. Med njimi je bil zasut tudi Tine. Končno se jih je vendar posrečilo odkopati. Bil je strašen pogled, ko so vlačili iz rova vsa okrvavljena trupla. Tine je dobil zelo težke poškodbe, nobenega upanja ni bilo, da bi ostal pri življenju. Nikdo izmed tovarišev si ni upal sporočiti ženi te strašne novice. Odlasli so, da je Tine ranam podleгал in umrl.

Tiha in skromna je bila njegova zadnja pot. Niti eno oko ni ostalo suho. Duhovnik je blagoslovil zemljo, tujo zemljo, ki ga je sprejela k zadnjemu počitku.

»Tine, daleč od rodne zemlje si padel kot žrtev dela in odšel k Večnemu

po svoje plačilo. Zakaj te je usoda preganjala tako kruto? Ali si to zaslužil ti in tvoja družina? Trpka bolest je stiskala ostalim tovarišem srca, ko so se vračali vsak na svoj dom. Danes je padel Tine, kdo bo sedaj na vrsti?«

Prišlo je pismo. Previdno in po ovinčkih je bilo povedano, da se Tine ne povrne več. Da je postal žrtev dela, da ga je v rudniku podsulo in da je radi dobljenih ran moral umreti. »Saj to ni mogoče — Tine, da bi nas zapustil ti, ki te je bila sama skrb za družino.« Kakor da so otroci razumeli vso tragiko, ki jo je prineslo s seboj drobno pismo, da so izgubili najdražje, očeta, so se stisnili k materi, da bi jih ona ubranila pred tistim strašnim, ki sedaj pride.

Po dolgem naporu je dobila delo v pralnici premože. Vsaj za kruh bo. Tako se je tolažila. Nastopila je težko pot, pot, da bo otrokom oče in mati.

Mati, tvoja ljubezen presega vse meje. Tvoja skrb je neizmerna. Z upravičenostjo bi lahko rekla: »Katera bolečina je večja od moje!« Toda ona molči, ne toži. Truden smehlja ji včasih zaigra na licu, toda kdo more vedeti, kaj se godi v njeni duši.

Domovina! Kaj bo s Tvojimi otroki? Tujina jim postaja nova domovina, dokler ne obnemorejo in se vrnejo kot izmučeni, slabotni starci. Koliko tvojih otrok pa ostane tam daleč na tujem izgubljenih za vedno...

Občni zbor je sklenil, da se preorganizira JSS v »Splitsko okrožje Radničkovega strokovnega Saveza v Zagrebu«. S tem se je kršćanski strokovni pokret med Hrvatimi organizatorno zedinil. Svojo glavo in srce ima v Zagrebu. Ant.

Zanaš bodoči delavski rod

Fantje in dekleta! Ali se zavedate, da danes ni dovolj samo to, da se praktično usposobite za svoje poklice?

Sicer vam da strokovna šola tudi nekaj teoretičnega pouka, toda za danes je vse to premalo. Nešteto stvari je, ki bodo prišle, v vašem dnevnem življenju se vam bodo stavliale na pot razne težke neprilike. Za vse to pa je treba dobre podlage. Dóber delavec je le tisti, ki v resnici stremi za tem, da se poleg svojega bodočega poklica bavi tudi z delavsko socialno zakonodajo. Na ta način si boste privzgojili res socialnega duha, ker ravno tu šepamo, kajti nikdo več ne izpolnjuje svojih dolžnosti, ki jih ima napram svojem tovarišu in splošnosti.

Mladina se mora učiti. Danes zahtevajo tudi od delavca, pomočnika neprimerno več kot prej. Kdor ne bo zane-marjal svojega časa in se pridno učil, temu so gotovo odprta vrata v boljšo bodočnost. Ali ne veste, da so po veliki večini vsi veliki možje, vodilni državniki, izšli iz delavskih vrst? Od teh morda pozneje. Za danes še to:

Vsak petek so v bodoče vaši sestanki. Pridno jih posečajte, ker boste iz njih črpali bogate vires in nauke za življenje, ki vam bodo pri poznejšem delu mnogo koristili.

Kršć. strok. internacionala.

Predsedstvo kršćanske strokovne internacionala je imelo 9. oktobra 1931 v Parizu sejo, na kateri se je pečalo poleg strokovnih tudi z gospodarskimi vprašanji.

Moralo je ugotoviti, da se je gospodarska kriza povsod poostрила. K temu je mnogo pripomogla špekulacija, ki je povečala število brezposelnih in poslabšala socialen položaj delovnih mas. Radi tega so narasla povsod revolucionarna stremjenja, ki ne pomenijo le resne ne-

varnosti za obstoječe državljanske in družabne razmere, ampak ubijajo tudi vsako zaupanje v zdravo ureditev gospodarstva.

Kršćansko strokovno internacionalno gibanje je vedno poudarjalo nujnost likvidacije posledic vojne, mednarodno pomirjenje ter revizijo mednarodnih dogovorov.

Danes je bolj kot kdaj potrebno sodelovanje narodov. Zato internacionala pozdravlja francosko-nemška pogajanja.

Predsedstvo je sklenilo, da se vrši prihodnja seja odbora internacionala 14. in 15. decembra v Königswitzu. Seja bo razpravljala o gospodarski krizi, nje posledicah ter o socialnem in gospodarskem položaju delavstva. Obenem bo odbor sklepal tudi o prihodnjem kongresu, ki bo v Antwerpnu v letu 1932.

Dne 3. novembra je imelo v Utrechtu sejo predsedstvo mednarodne strokovne zveze živilskih delavcev.

Predsedstvo je konstatiralo, da je današnji gospodarski sistem jasno pokazal svojo nevzdržnost za bodočnost. Narodno in mednarodno gospodarstvo mora postaviti svojo bazo na kršćanska načela pravičnosti in ljubezni, ki edino more zagotoviti delavstvu večji del na dobrinah, kot pa ga danes ima. Ant.

Anton Legat

Ljubljana

Miklošičeva cesta šte. 28

Špecerija

Delikatese

Zajutrkovalnica

Lastna

moderna pražarna za kavo

Čitaj »Delavsko Pravico«!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3

je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji

Ima vlog nad Din 460.000.000.—

Za vse vloge jamči ljubljanska mestna občina z vsem svojim premoženjem in z davčno močjo

Vloge sprejema na knjižice in na tekoči račun — Naložbe proti odpovedi obrestuje po dogovoru, kar najbolj ugodno

Posojila dovoljuje na posestva, menice in vrednostne papirje čim najceneje

Za male trgovce in obrtnike ima kreditno društvo, za pupilne naložbe pa sodni depozitni oddelek

Za varčevanje mladine izdaja domače hranilnike, za pošiljanje denarja po pošti pa svoje položnice

Telefon številka 2016 in 2616

Poštni čekovni račun številka 10.533

Uradne ure za stranke so od 8. do 12.30

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

Sestri sta oblekli beli obleki in vtaknili v lase temne vrtnice. Poplesavali sta pred zrcalom in se izpraševali: »Ti, ali sem lepa?« — In čeprav sta vprašanje radi potrdili, sta vendar komaj slutili, kako lepi sta bili. — Mati je sedela v kotu, ju ogledovala in se nasmihala v zadregi.

Pavel je divjal sem in tja. Sam pri sebi se je čutil, da more takle vesel dogodek pripravljati tak strah. — Še zadnjo uro se je naučil vseh mogočih lepih govoranc, ki jih je nameraval imeti pri slavlju: o človeškem blagru, o kulturi šote in o Heinejevi »Knjigi pesmi«. Naj le vidijo, da je sposoben z damami se ljubeznivo zabavati.

Odprta kočija, ostanek preteklega sijaja, je peljala otroke na slavnost. Vrniti so se pa nameravali peš.

Ko so konji potegnili, je Pavel čez plot opazil svetle obleke, ki so migotale skozi grmovje in čul je hihitanje veselih dekliških glasov. Njegovo neugodno razpoloženje je zavoljo tega pomembno zraslo.

Na verandi jih je sprejel gospod Douglas z veseljem smehom. Vščipnil je sestri v lica, njega samega je potkal po rami in rekel: »No, mladi vitez, danes bova pa ostroge zaslužila.«

Pavel je vrtel čepico v roki in je bruhal aboten smeh, ki je njega samega najbolj jezil. »No, allons k damam!« je zavpil gospod Douglas, prijel sestri pod roko, Pavel sam pa je moral capljati za njimi.

Hihitanje je prihajalo bliže in bliže — tudi veseli moški glasovi so zveneli vmes — pri sru mu je bilo, kakor da ga bodo obglavili. In potem mu je leglo na oči kot pajčolan — nejasno je znal kopo tujih obrazov, ki so strmeli vanj iz ob-lakov. — Spomnil se je govorance o kulturi šote, a s tem ni vedel kaj bi v tistem trenutku.

Potem je videl, kako je iz megle vzniknil Elsbethin obraz. Nosila je zaponko s sinjimi dragulji in se mu prijazno smehljala. Kljub nasmehu pa se mu ni še nikdar zdela tako tuja kakor ta hip.

»Gospod Pavel Meyhöfer, moj mladostni prijatelj,« je rekla, ga prijala za roko ter ga peljala

okrog. Priklanjal se je na vse strani in nedoločno je čutil, kakor da se smeši.

»He — tudi moj vzornik je tu!« je zavpil veseli bratrančev glas, in vse dame so hihitale.

»Mama je malo legla,« mu je šepetala Elsbeth, »danes ji ni dobro.«

»Tako,« je rekel in se zraven abotno smehljaj.

Bratranec Leo je sklenil okrog sebe krog mladih gospodičen in jim pripovedoval zgodbo o mladem vikarju, ki je tako rad jedel sladkarije, da je pri pogledu na zavoj bonbonov, ki jih ni smel imeti, okamenel v stožec sladkorja.

»O, če bi mogel tudi ti pripovedovati take zgodbe!« je mislil Pavel, in ker mu ni prišlo nič boljšega na misel, je jedel kolače kos za kosom.

Sestri je takoj zavzelo nekaj mladih gospodov, katerim sta se izzivajoče smejali v oči, iz ust pa so jim žuboreli najbolj bistri in vdani odgovori.

Sestri sta se mu nenadno zazdeli kakor bitji iz višjih svetov.

»Zdaj se bomo igrali lepo igro, moje dame,« je rekel bratranec Leo, vrgel nogo čez nogo in se malomarno naslonil na sedež. »Igra se imenuje: »košarice dobivati«. Dame gredo posamič na izprehod in gospodje tudi. Gospod vpraša damo, ki ga sreča: »Est-ce que vous m'aimez?« in dama odgovori ali: »Je vous adore«, potem postane njegova žena, ali pa mu molče da košarico — kdor dobi največ košaric, dobi čepico s čopom, ki jo mora nositi ves večer.«

Damom se je igra zdela zelo vesela in vsi so se dvignili, da jo takoj spravijo v tek. Tudi Pavel je vstal, čeprav bi bil najrajši ostal v svojem temnem kotu.

»Kaj neki pomeni tuja beseda?« se je izpraševal; rad bi bil poizvedel pri gospodih, a sram ga je bilo, da bi izdal svojo nevednost in tako delal sramoto sestram. Elsbeth je z drugimi dekleti vstala in odšla, njej bi se bil še najrajši zaupal.

Žalostno je lezel za drugimi, a ko je videl prvo gospodično, da mu gre nasproti, je tesnoba v njem vzrasla tako visoko, da je brž krenil s steze in se skril v najbolj gostem grmovju.

Tam je bil kos divjine kakor v globokem gozdu. Koprive in praproti so dvigale vitka stebila in zopni mleček se je boril s širokolistnim lapuhom za prvenstvo. V tej zmedli listja je počenil, oprl komolce na kolena in premišljal.

Torej to so ljudje imenovali zabavati se? Dobro je bilo, da je to stvar spoznal, a ugajati mu ni

hotela. Doma je bilo vsekakor prijetnejše — in vrh tega — kdo naj ve, ali bodo dekleta o pravem času opravile pletev ali ne — ali niso morda šote premokre spravili na kupe? ... Doma je bilo toliko dela, on se je pa potikal okrog in spuščal v najbolj trapaste igre kakor Pavliha ... Če bi ne bilo Elsbeth ... a, prav za prav, kaj pa je imel od nje? ... Kakor se je njemu nasmehljala, tako se smehljala vsakomur, in kadar prične še bratranec Leo s svojimi šalami ... Kako drzen je bil, kako se je vsem prilizoval! Oh, svet je slab in slabi so vsi oni, vsi!

Čul je, kako so s steza klicali njegovo ime, a zato se je tem tesneje stisnil v svoje skrivališče. Tu je bil vsaj skrit in varen pred vsakim zasmehom. — Omamljujoča soparica je ležala v zraku — zaspano brenčeči čmrlji so se plazili po tleh — zdelo se je, da se na nebu pripravljajo nevihta.

»Meni je prav,« je mislil Pavel, »ničesar ne morem izgubiti — in ozimna rž je pod streho.«

Zunaj je vse potihnilo — iz daljave je zvenelo žvenčketanje steklenih krožnikov in čajnih žliček in od časa do časa se je vmešal pridušen smeh medenj.

Pavel je zadržal dih. Čim dalje je vztrajal v svojem zatišju, tem tesneje mu je bilo pri sru, končno se je zdel samemu sebi kot šolarček, ki se skriva v strahu pred učiteljevo kaznijo. Vonj divjih rastlin je postal ostrejši in mučnejši, slab smrad je vstajal od mokre zemlje — kakor medla megla mu je legal pred oči. — Jeklenomodri oblaki so se valili po nebu v višavo, v daljavi je začelo grmeti.

»Temu pravijo torej zabava,« je mislil Pavel. V vejah je vstal šum. Težke kaplje so zašklepetale na listje; tedaj se je Pavel priplazil iz skrivališča, sramežljivo kakor razbojnik.

Z verande ga je sprejel rajajoč smeh.

»Tam prihaja Ajust!« je zaklical na lahno eden od gospodov. Ta je bil že v Berlinu in je videl cirkus. In drugi so pritrdjevali.

»Spoštovana gospoda,« je kričal Leo in plezal na stol, »ta vzornik, imenovan Pavel Meyhöfer, se je na najneodgovornejši način odtegnil razsodbi družbe. Ker je s prodornim čutom svoje malenkosti v naprej videl, da bo na svoji nevredni glavi združil največ košar, se je v vsega zaničevanja vredni bojazljivosti —

»Res ne vem, zakaj me delate tako slabega,« je dejal Pavel, ki je vse vzel za res.

Odgovorilo mu je novo, silno krohotanje.